

DYDAKTYKA AKADEMICKA W PRAKTYCE

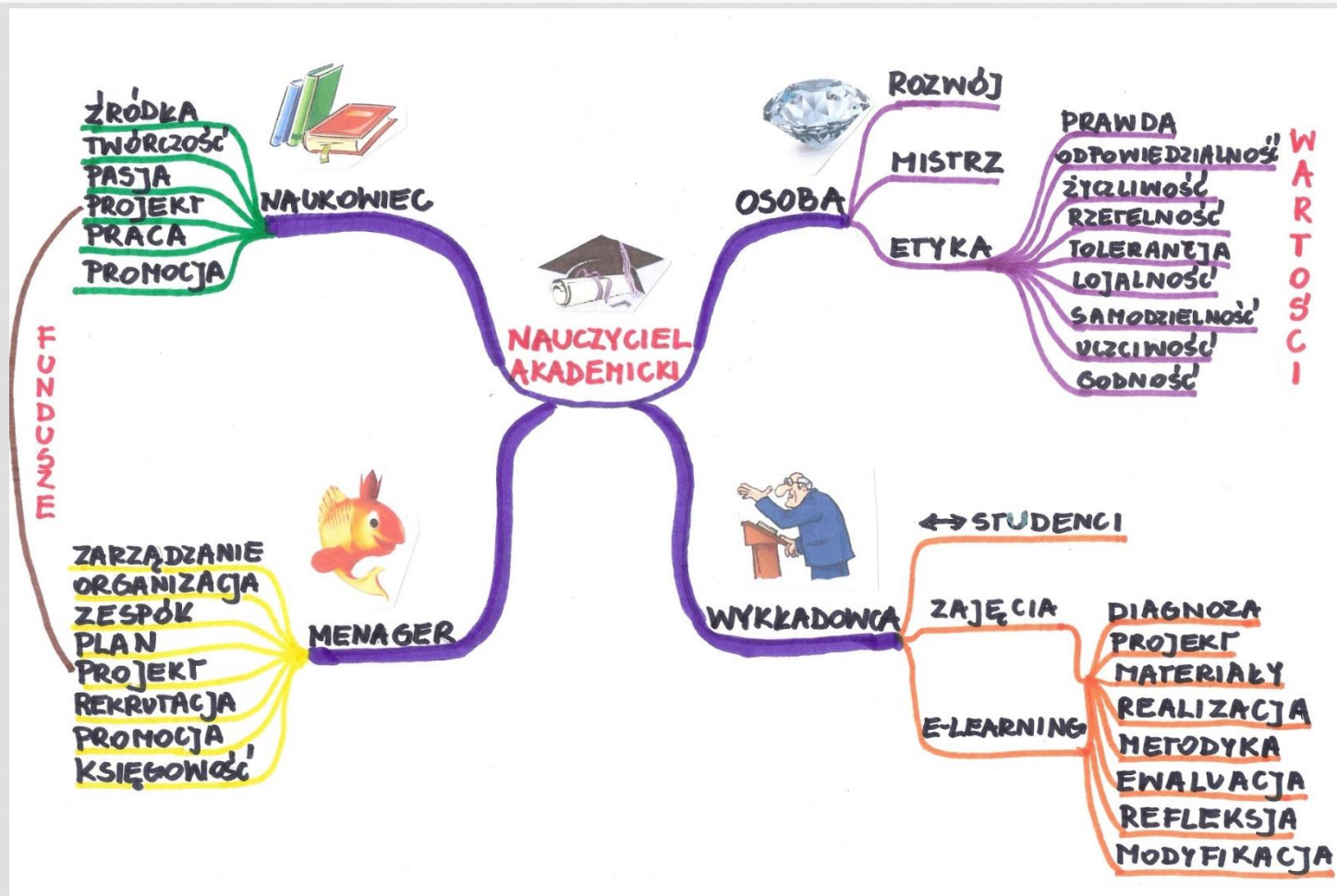
CZYLI JAKICH KOMPETENCJI POTRZEBUJE
NAUCZYCIEL AKADEMICKI?

dr hab. Anna Sajdak
Kierownik Zakładu Pedagogiki Szkolnej
i Dydaktyki Akademickiej
Instytut Pedagogiki Uniwersytet Jagielloński

PLAN WYKŁADU

1. **Jakich kompetencji potrzebuje nauczyciel akademicki?**
 - wielowymiarowość roli;
 - napięcia wpisane w rolę.
2. **Czy nauczycieli akademickich należy specjalnie przygotowywać do roli dydaktyka?**
 - nauczyciel akademicki a nauczyciel szkoły podstawowej i średniej;
 - rozwiązania w innych krajach.
3. **Jeśli przygotowywać, to w jakich obszarach kompetencji?**
 - kompetencje dydaktyczne i metodyczne
 - kompetencje społeczne
 - kompetencje systemowe
 - kompetencje osobowe
4. **Jeśli przygotowywać, to jak?**

WIELOWYMIAROWOŚĆ ROLI NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO

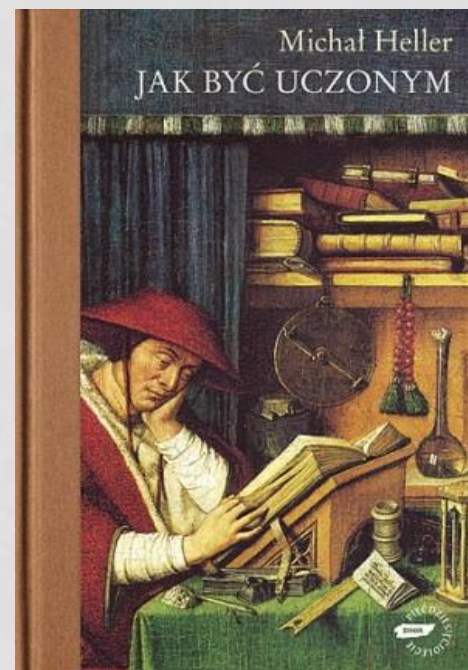

Źródło: opracowanie własne

CZŁOWIEK NAUKI

PODEJŚCIE TRADYCYJNE WG M. HELLERA

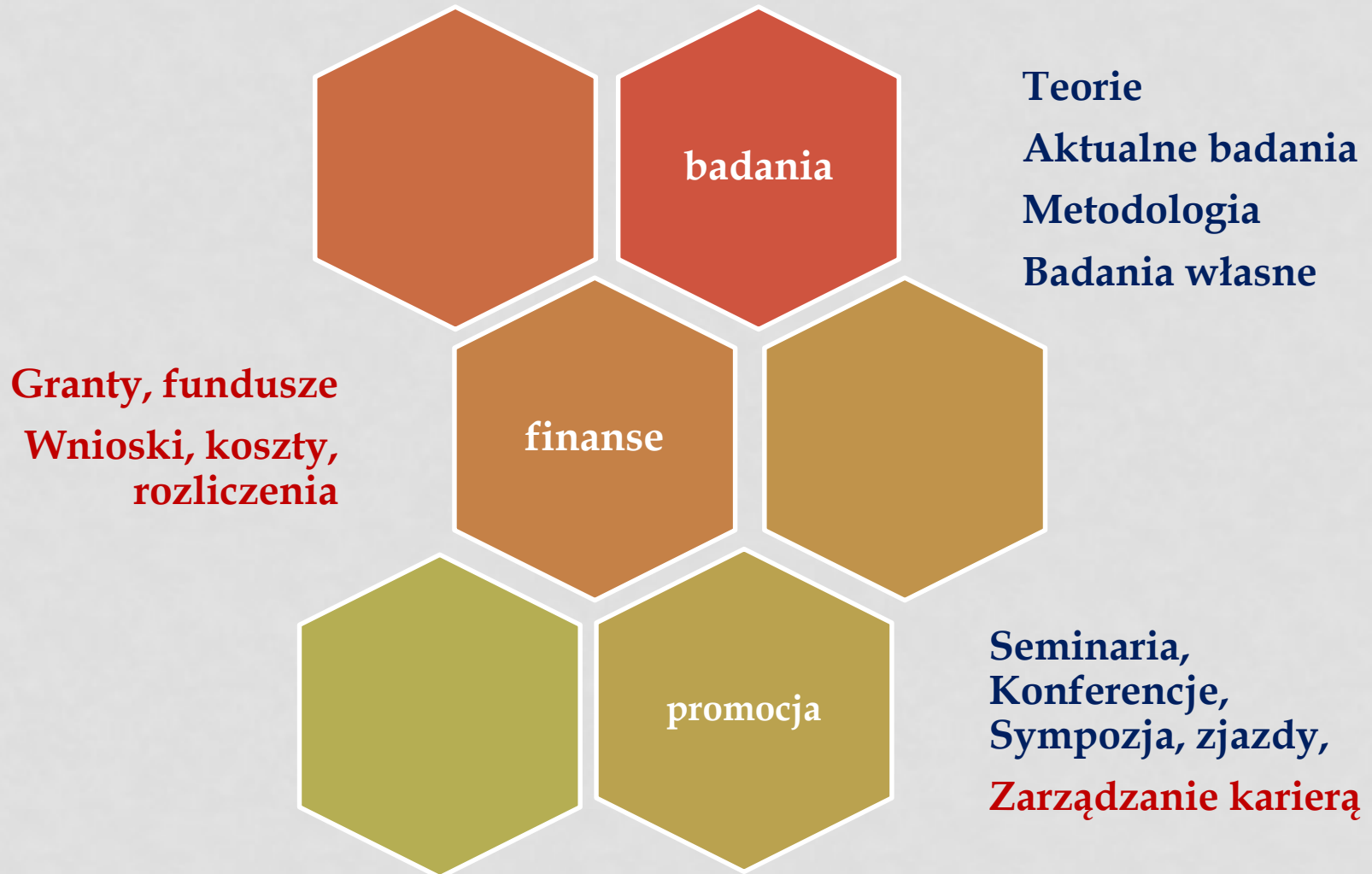
- Zainteresowanie **przedmiotem**
- Znajdowanie **przyjemności** w pracy naukowej, **pasja**
- **Motywacja** wewnętrzna do pracy naukowej
- Uczestniczenie w nauce jako **instytucji**
- Zażyłość z **książkami i czasopismami**
- Odwaga bycia trochę **innym**, redukcja życia osobistego, towarzyskiego
- **Ślęczenie** przy biurku

Źródło: www.znak.com.pl

CZŁOWIEK NAUKI – MANAGER KARIERY

PODEJŚCIE WSPÓŁCZESNE

NAUCZYCIEL AKADEMICKI - DYDAKTYK

Projektowanie zajęć

- Umiejętność konstruowania efektów kształcenia (KRK, PRK)
- Umiejętność projektowania, dobierania materiałów, strategii, metod, form, środków kształcenia, narzędzi walidacyjnych

Prowadzenie zajęć

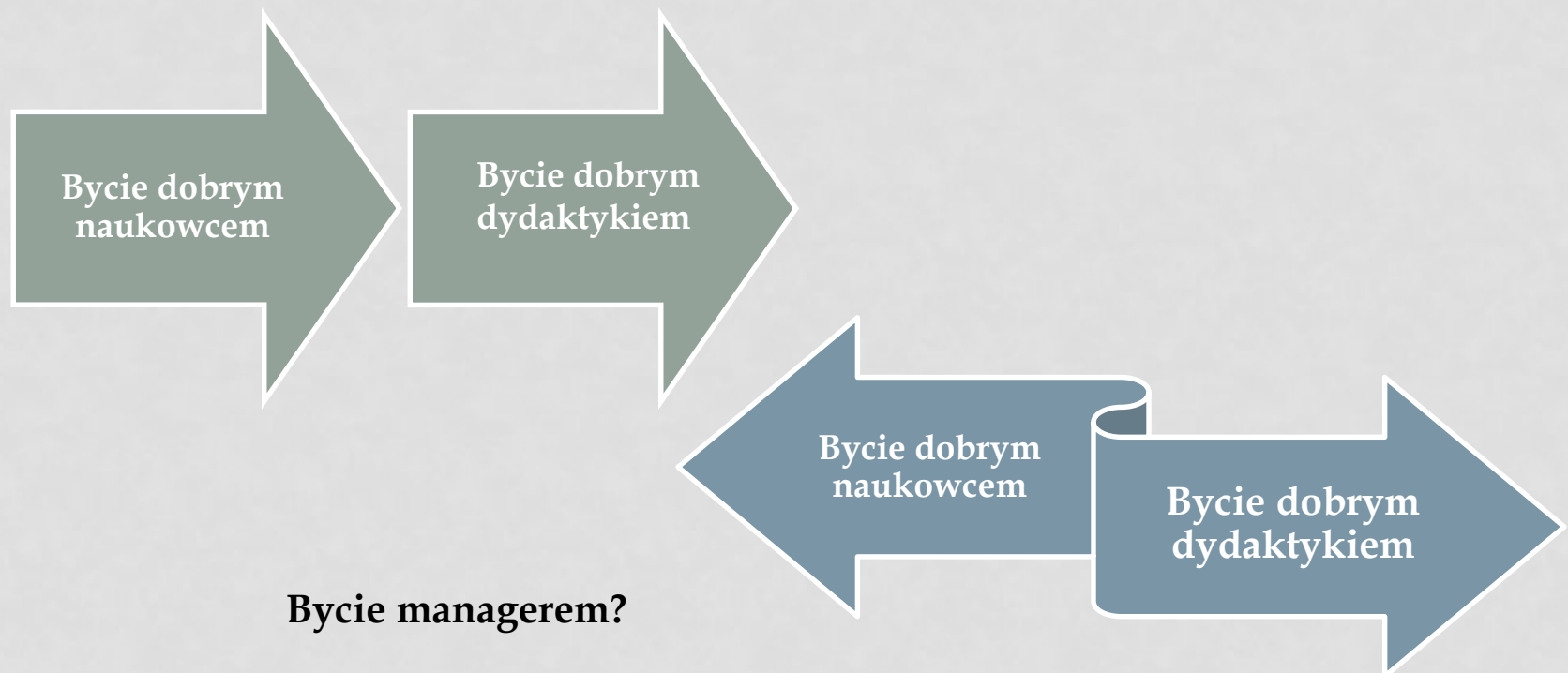
- Umiejętność stosowania strategii, metod, form kształcenia w praktyce, (także z wykorzystaniem nowoczesnych technologii)
- Umiejętność pracy z dużą, małą grupą oraz pracy indywidualnej

Ewaluacja zajęć i pracy własnej

- Umiejętność projektowania ewaluacji wstępnej, formatywnej i sumatywnej
- Umiejętność pozyskiwania wartościowych informacji zwrotnych o prowadzonych zajęciach i kursie

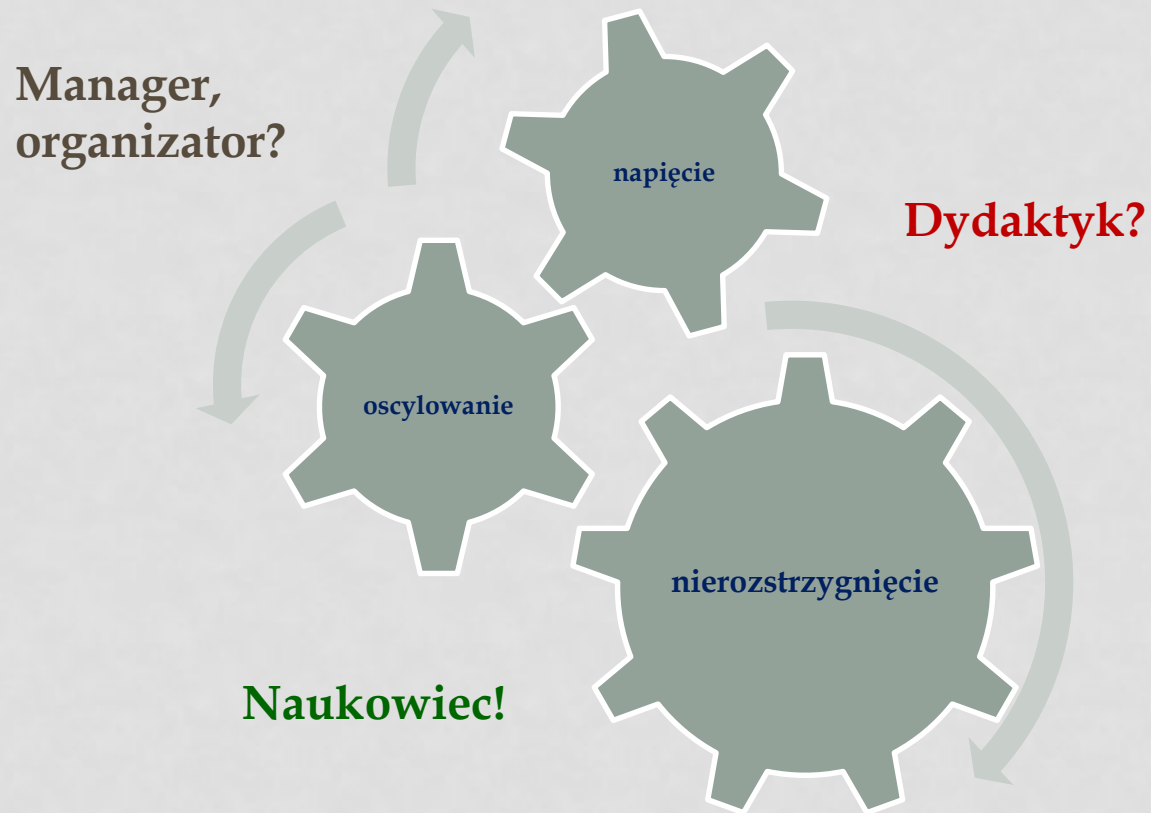
JEDNOŚĆ ROLI, HUMBOLDTOWSKI MODEL UNIWERSYTETU

Einheit von Lehre und Forschung
Wissenschaft als Bildung
Einheit und Freiheit von Forchung und Lehre

NAUCZYCIEL AKADEMICKI

AMBIWALENCJA ROLI

AMBIWALENCJA ROLI – PRZEKROJE NAPIĘCIA

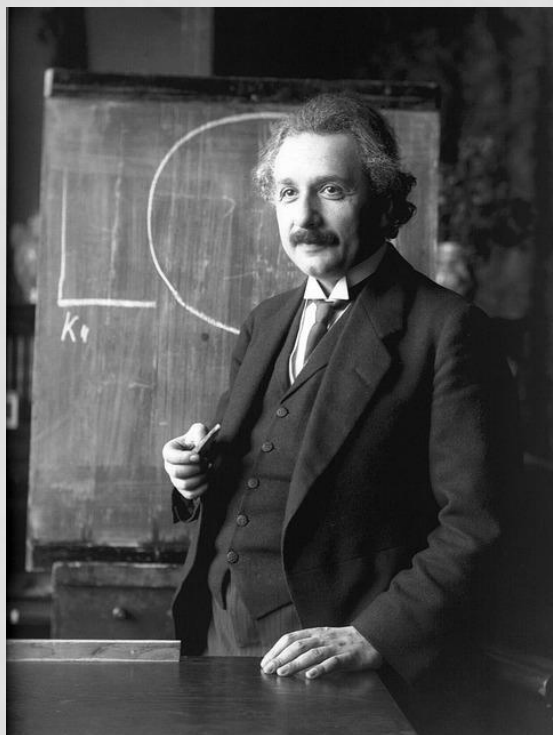
CZY NAUCZYCIELI AKADEMICKICH TRZEBA SPECJALNIE PRZYGOTOWYWAĆ?

Podejście tradycyjne

- Warsztat naukowy
- **Kompetencje naukowe – merytoryczne i metodologiczne**
- Pasja naukowa, pasja nauczycielska
- **Kształcenie = upowszechnianie wyników badań**

Elitarność kształcenia
Socjalizacja kadry akademickiej

W. Von Humboldt, S.Hessen,
... M.Heller, H.Kwiatkowska

Źródło: <http://blogs.jwatch.org>

Podejście „profesjonalne”

- Warsztat naukowy
- **Kompetencje naukowe – merytoryczne i metodologiczne + umiejętność prowadzenia zajęć ze studentami**
- Paradygmatyczna zmiana kształcenia „*from teaching to learning*”

Masowość kształcenia,
Profesjonalizacja kadry

Certyfikaty, centra doskonalenia
dydaktyki ...

NAUCZYCIEL AKADEMICKI CZY NAUCZYCIEL? PROBLEM PRZYGOTOWANIA

Doktorant/
przyszły
nauczyciel
akademicki

Nauczyciel szkoły
podstawowej i
średniej

Zajęcia 25 ECTS

Dydaktyka 120 godzin

Pedagogika i
psychologia 150 godz.

Praktyka 150 godzin

Zajęcia 5 ECTS

Praktyka do 90
godzin/rok

Nie ma obowiązku
przygotowania
pedagogiczno-
dydaktycznego przy
zatrudnieniu na etaty
naukowo-dydaktyczne
w szkołach wyższych.

REKOMENDACJE UNIJNE

- „Do 2020 r. wszystkie osoby nauczające w placówkach szkolnictwa wyższego powinny odbyć **certyfikowane przeszkolenie pedagogiczne**.
Doskonalenie zawodowe w dziedzinie nauczania powinno stać się obowiązkowe dla nauczycieli w szkolnictwie wyższym.”
(High Level Group, 2013)
- „Wszyscy pracownicy dydaktyczni instytucji szkolnictwa wyższego powinni przejść szkolenie w zakresie **potrzebnych technologii cyfrowych i pedagogiki w ramach szkolenia wstępnego oraz ustawicznego kształcenia zawodowego.**”
(High Level Group, 2014).

Przykłady ...

CENTRUM DYDAKTYKI SZKOŁY WYŻSZEJ UNIWERSYTETÓW BADENII WIRTEMBERGII

Moduł I

- 60 godzin, **obowiązkowy** dla młodej kadry rozpoczynającej pracę
- **Dydaktyka ogólna** i **dydaktyka przedmiotowa**
- Praktyka - hospitacje zajęć i omawianie ich z ekspertem

Moduł II

- 60 godzin, pogłębiający wiedzę i umiejętności w **wybranych** obszarach **dydaktyki akademickiej** (projektowanie, ocenianie, alternatywne metody pracy ...)
- **Kompetencje interpersonalne** w pracy ze studentem i grupą

Moduł III

- 80 godzin, **indywidualny profil poszerzonych kompetencji dydaktycznych**
- **Coaching** ukierunkowany na indywidualny rozwój w **wybranych** obszarze
- budowanie **indywidualnego portfolio**

Uniwersytety we Freiburgu, Heildelbergu, Hohenheim, Karlsruhe,
Konstanz, Mannheim, Stuttgart, Tübingen oraz Ulm

UNIWERSYTETY NIEMIECKIE

Justus-Liebig-Universität Gießen (JLU), der Philipps-Universität Marburg (UMR)
und der Technischen Hochschule Mittelhessen (THM) – **200 godz. !**

ZERTIFIKAT

„Kompetenz für professionelle Hochschullehre“ 200 AE

Pflicht 80 AE

1. Lehren und Lernen
32 bis 40 AE
2. Prüfen und Beraten
12 bis 16 AE
3. Lehrevaluation
12 bis 16 AE
4. Medienkompetenz
12 bis 16 AE

Wahlpflicht 80 AE

Veranstaltungen
aus mind. fünf der
Kompetenzfelder
1 bis 8

z.B. Interkulturelle
Kompetenz oder
Konfliktmanagement

Wahl 40 AE

Individuelle Schwer-
punktsetzung, auch
im Kompetenzfeld 9

Kompetenzfelder

1. Lehren und Lernen	5. Interkulturelle Kompetenz	8. Reflexivität
2. Prüfen und Beraten	6. Innovation	9. Fachbezogene Didaktik
3. Lehrevaluation	7. Chancengleichheit und Konfliktmanagement	
4. Medienkompetenz		

**JUSTUS-LIEBIG-
UNIVERSITÄT
GIESSEN**

Die Justus-Liebig-Universität Gießen bescheinigt:

Frau Melanie Mustermann

den Erwerb des Zertifikats

Kompetenz für professionelle Hochschullehre

des Hochschuldidaktischen Netzwerks Mittelhessen.

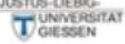
Die erforderlichen 200 Arbeitseinheiten à 45 Minuten wurden absolviert. Die Aufteilung der Einzelveranstaltungen und ihrer Zugehörigkeit zu den hochschuldidaktischen Kompetenzbereichen befindet sich in der Anlage.

Gießen, 12. Januar 2015

Prof. Dr. Adrian Dorresteijn
Vizepräsident der
Justus-Liebig-Universität Gießen

Dr. Sabine Mandler
Hochschuldidaktisches
Netzwerk Mittelhessen

HDM Hochschuldidaktisches
Netzwerk Mittelhessen

<https://www.uni-giessen.de/fbz/zentren/zfbk/didaktik/hdk/hdm/#Zertifikat>

**Jeśli przygotowywać nauczyciela
akademickiego do roli dydaktyka,
to w jakich obszarach?**

**Pytanie o wymiary kompetencji do
nauczania**

WYMIARY KOMPETENCJI NAUCZYCIELA AKADEMICKIEGO DO PROWADZENIA ZAJĘĆ

Kompetencje dydaktyczne

związane z dydaktyką ogólną jako podstawą
dydaktyki akademickiej
część wspólna dla wszystkich działań
dydaktycznych

Kompetencje metodyczne

związane z dydaktyką przedmiotową
uwzględniające specyfikę obszaru kształcenia,
dyscypliny

Kompetencje osobowe

związane z rolą zawodową,
świadomością siebie w roli
zawodowej, kompetencje
intrapersonalne

Kompetencje społeczne

związane z umiejętnością prowadzenia pracy
grupowej, z rozwojem kompetencji
interpersonalnych

Kompetencje „systemowe”

związane z rozwiązaniami przyjętymi w danej
uczelni, pracą na platformie zdalnego nauczania,
projektowaniem kursów, programów kształcenia

KOMPETENCJE DYDAKTYCZNE ZWIĄZANE Z DYDAKTYKĄ OGÓLNA

- ✓ umiejętność budowania **efektów kształcenia** zgodnie z porządkiem taksonomicznym
- ✓ wiedza o **procesie nauczania-uczenia się** i umiejętność **prowadzenia zajęć ze studentami** z wykorzystaniem różnorodnych **modeli, strategii, metod, form i środków** kształcenia

Wyzwania: metody aktywne, PBL, metoda projektów, **tutoring akademicki**, uczenie się przez symulację, grywalizacja zajęć, **nowoczesne technologie** ...

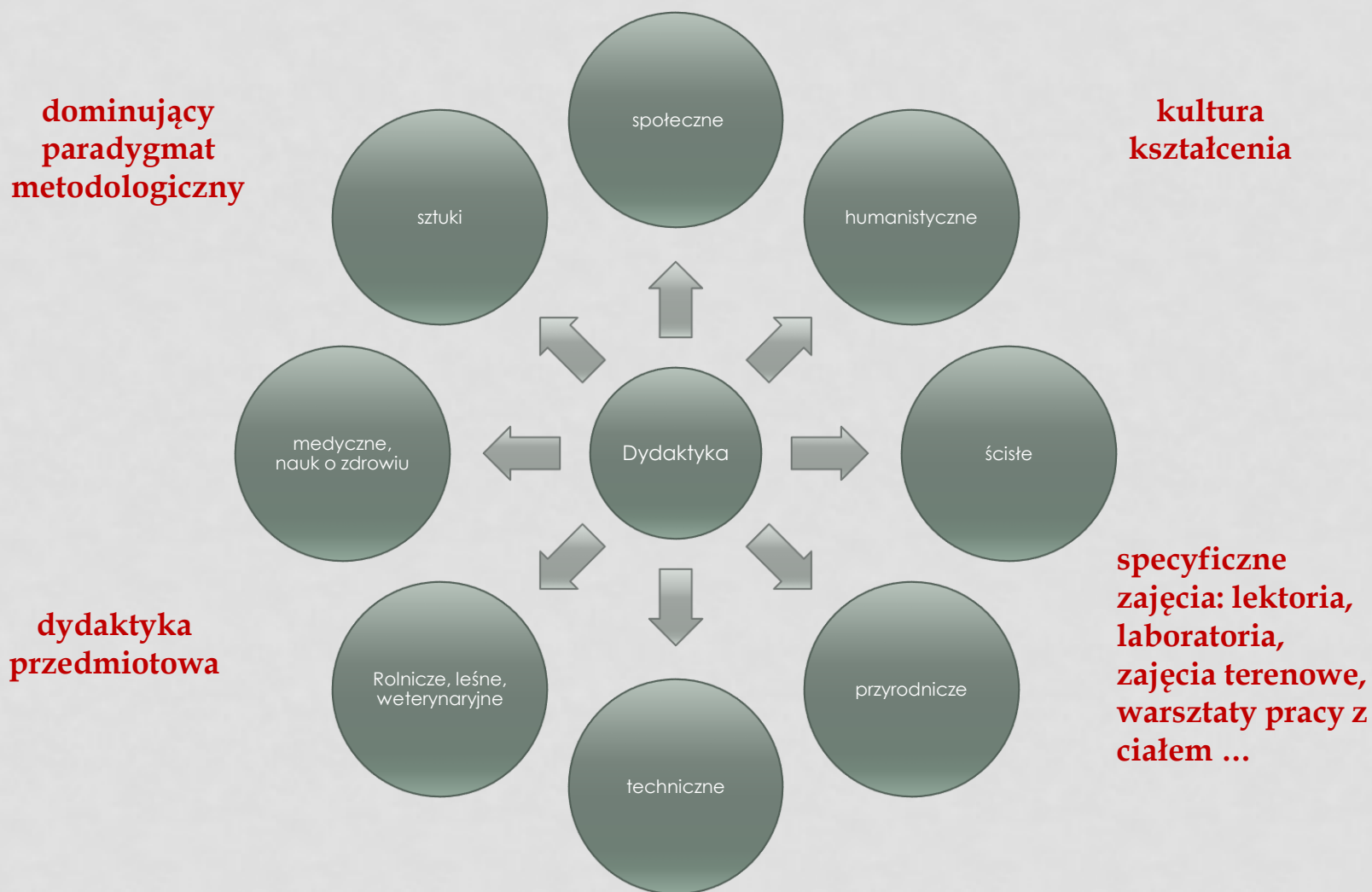
nie tylko „klikologia” ale **metodyka!**

- ✓ wiedza o procesie **ewaluacji pracy własnej** oraz **ewaluacji pracy studenta**, umiejętność **konstruowania narzędzi walidacyjnych** pracy studenta

Profinto.pl

KOMPETENCJE METODYCZNE ZWIĄZANE ZE SPECYFIKĄ DANEGO OBSZARU KSZTAŁCENIA

KOMPETENCJE SPOŁECZNE ZWIĄZANE Z KOMUNIKACJĄ INTERPERSONALNĄ ORAZ UMIEJĘTNOŚCIĄ PROWADZENIA GRUPY

- ✓ wiedza i umiejętności związane z **komunikacją interpersonalną**
- ✓ wiedza i umiejętności związane z **umiejętnością pracy w grupie** oraz **prowadzenia grupy**
 - ❖ kontakt, porozumiewanie się,
 - ❖ ustanawianie reguł pracy w grupie (kontrakt),
 - ❖ prowadzenie zajęć z wykorzystaniem elementów pracy grupowej i warsztatowej,
 - ❖ rozwiązywanie konfliktów w grupie,
 - ❖ mediacje i negocjacje
- ✓ Uwaga! W projekcie nowego rozporządzenia MNiSW o studiach doktoranckich proponowany jest zapis dotyczący umiejętności **prowadzenia szkoleń**

KOMPETENCJE SYSTEMOWE ZWIĄZANE Z SYSTEMEM PRACY W DANEJ UCZELNI

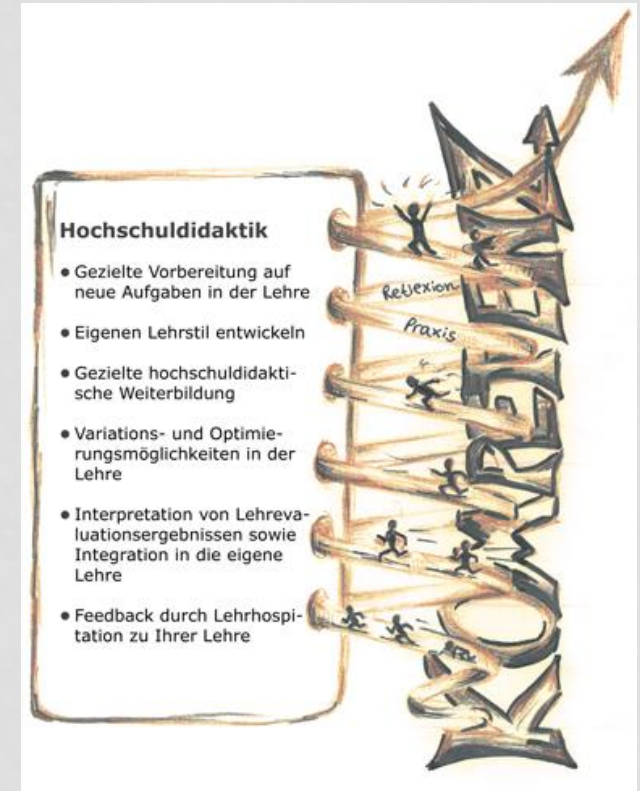
- ✓ wiedza na temat **systemowych rozwiązań obowiązujących** w danej uczelni niezbędna np. do:
 - ❖ projektowania **nowych programów kształcenia**, modułów kształcenia, indywidualnych ścieżek kształcenia studentów,
 - ❖ wypełniania **dokumentacji** związanej z dydaktyką,
 - ❖ wprowadzania systemowych **innowacji dydaktycznych** etc.
- ✓ wiedza i umiejętności umożliwiające **korzystanie z infrastruktury dydaktycznej danej uczelni**
 - ❖ umiejętność korzystania z **platform zdalnego nauczania**,
 - ❖ umiejętność korzystania z **nowoczesnych środków dydaktycznych** (sale, tablice etc.)

czn.uj.edu.pl

KOMPETENCJE OSOBOWE

- ✓ wiedza o złożoności **roli nauczyciela** oraz napięciach wynikających z faktu bycia nauczycielem
- ✓ wiedza **o sobie samym, swych możliwościach i ograniczeniach, wgląd w siebie, samoświadomość własnego funkcjonowania w roli**
- ✓ umiejętność **refleksyjnego prowadzenia zajęć** ze studentami z wykorzystaniem elementów badań w działaniu
- ✓ umiejętność **projektowania własnej ścieżki rozwojowej**, pogłębiania wybranych obszarów kompetencji pozwalających być coraz lepszym i bardziej świadomym nauczycielem akademickim

Wspieranie rozwoju zawodowego nauczycieli akademickich oraz doktorantów, doskonalenie umiejętności dydaktycznych

Stałe indywidualne wsparcie

(to przed nami)

- dla osób doświadczających trudności
- dla osób chcących wprowadzać innowacje
- **Coaching, doradztwo**

Kursy modułowe

15-21-30 godzin

- poszerzające i pogłębiające wybraną problematykę
- oferta około 10 różnych kursów rocznie
- dla doktorantów i nauczycieli akademickich

Kurs podstawowy

30 godzin

- wprowadzający dla doktorantów i nauczycieli
- kreślący mapę dalszego rozwoju

Zróżnicowany, interdyscyplinarny zespół: pedagodzy, psychologzy, specjaliści od zarządzania, dydaktycy przedmiotowi, dydaktycy medycyny, specjaliści w zakresie nowoczesnych technologii

KURS PODSTAWOWY 30 GODZIN

1. **Komunikacja interpersonalna**
2. **Praca grupowa**
3. **Praca ze studentami różnych narodowości**

Kompetencje społeczne

4. **Projektowanie kursu, efekty kształcenia**
5. **Ocenianie, ewaluacja wiedzy studenta**
6. **Ocenianie, ewaluacja umiejętności studenta**
7. **Metody nauczania-uczenia się**
8. **Metody aktywizujące**
9. **BPL - Problem Based Learning**

Kompetencje dydaktyczne i
metodyczne

10. **Zdalne nauczanie na UJ. Możliwości i projektowanie aktywności**

Kompetencje systemowe

11. **Różne role nauczyciela akademickiego**
12. **Motywowanie studentów do nauki. Obszary bezradności pracy nauczyciela.**
13. **Dylematy etyczne w pracy nauczyciela akademickiego**
14. **Relacje mistrz-uczeń. Mentoring - coaching-tutoring**
15. **Rozwój siebie w roli dydaktyka akademickiego**

Kompetencje osobowe

PRZYKŁADY KURSÓW MODUŁOWYCH DYDAKTYKA OGÓLNA/METODYKA PRZEDMIOTOWA 15-21 GODZIN

- ✓ **Jak dobrze zaprojektować kurs?** (w podziale na nauki humanistyczne i społeczne - nauki ścisłe i przyrodnicze)
- ✓ **BPL Problem Based Learning**
- ✓ **Ocena postępu studentów w obszarze wiedzy, umiejętności, kompetencji społecznych**
- ✓ **Sztuka pisania testów**
- ✓ **Metody aktywizujące** (w podziale na nauki ścisłe i przyrodnicze - nauki humanistyczne i społeczne)
- ✓ **Sztuka prezentowania** (w podziale na nauki ścisłe i przyrodnicze - nauki humanistyczne i społeczne)
- ✓ **Sztuka motywowania studentów do nauki**

PRZYKŁADY KURSÓW MODUŁOWYCH

KOMPETENCJE SPOŁECZNE

15-21 GODZIN

- ✓ Sztuka komunikacji
- ✓ Praca grupowa, proces grupowy
- ✓ Analiza transakcyjna E.Berne'a w praktyce nauczyciela akademickiego, czyli kto we mnie „mieszka” i co z tego wynika dla relacji ze studentami
- ✓ Sceniczne techniki prowadzenia wykładu
- ✓ Jak Cię słyszą, tak Cię widzą
- ✓ Etykieta językowa dawniej i dziś
- ✓ Elementy retoryki i emisji głosu

PRZYKŁADY KURSÓW MODUŁOWYCH

KOMPETENCJE OSOBOWE

(15-21-30 GODZIN)

- ✓ Relacje Mistrz-Uczeń: mentoring, tutoring i coaching
- ✓ Kompetencje międzykulturowe nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia ze studentami międzynarodowymi
- ✓ Dylematy etyczne w pracy nauczyciela akademickiego
- ✓ Rozwój zawodowy nauczyciela akademickiego
- ✓ Jak zaktywizować, zmotywować studentów do nauki, a siebie do rozwoju w roli dydaktyka akademickiego?
- ✓ Retoryka z elementami emisji głosu
- ✓ Etykieta nauczyciela akademickiego

WARUNKI POWODZENIA

Dziękuję za uwagę ☺
Zapraszam do kontaktu
Anna Sajdak
a.sajdak@uj.edu.pl